

TEHNICA DE LUPTĂ A ARMATEI ROMÂNE ÎN RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ (1877-1878)

Daniel Diaconescu*

Rezumat: Principele Carol considera obținerea independenței României ca pe un obiectiv fundamental al politicii sale externe. Însă dobândirea acesteia nu se putea face decât adoptând una din cele două căi: diplomatică și militară. În perspectiva unei confruntări militare cu Imperiul Otoman dar și a organizării unei armate moderne, Domnitorul s-a implicat în mod direct. Astfel, el a dovedit perseverență și competență în organizarea, instruirea, dotarea și conducerea armatei române care, prin grele jertfe, a obținut independența României pe câmpurile de luptă din Peninsula Balcanică la 1877-1878. Legile din anii 1872 și 1874 organizau armata țării, din rândurile căreia făceau parte toți bărbații valizi cu vârste cuprinse între 21 și 46 de ani. După mobilizarea din anul 1877, organismul militar a cunoscut mai multe reorganizări succesive, în funcție de situația în care era pus. Toate categoriile de arme și-au adus aportul, în mai mare sau mai mică măsură, la obținerea victoriei, în funcție de dotarea cu tehnică de luptă și muniție. Unele categorii de arme s-au aflat la nivelul tehnologic al epocii. În final, armata și-a îndeplinit obiectivul asumat la începutul războiului, adică obținerea victoriei pe câmpul de onoare.

Abstract: Prince Carol considered that Romania's independence was necessary as the fundamental objective for its foreign policy. But its acquisition could be done only by two ways: diplomatic and military. In the perspective of military confrontations with the Ottoman Empire but also the organization of a modern army, the Prince involved directly. Thus, he proved to persist and compete in the organization, training, endowment and leadership of the Romanian army, who, through heavy sacrifices, obtained Romania's independence on the battlefields of the Balkan Peninsula in 1877-1878. The laws of 1872 and 1874 organized the country's army, of which all valid men with ages between 21 and 46 years old were part of. After the mobilization in 1877, the military body underwent several successive reorganizations, depending on the situation. All categories of weapons contributed, to a greater or lesser extent, to victory, depending on the combat equipment and ammunition. Some categories of weapons were at the technology level at the time. In the end, the army assumed the objective assumed at the beginning of the war, that is, after obtaining the victory on the field of honour.

Cuvinte cheie: echipament, armament, muniție, armata română, războiul de independență (1877-1878).

Key-words: equipment, armament, ammunition, Romanian army, the war of independence (1877-1878).

La venirea principelui Carol de Hohenzollern pe tronul României (1866), țara se afla, așa cum se cunoaște, sub suzeranitate otomană și protecția colectivă a celor șapte mari puteri garante, semnatare ale Congresului de pace de la Paris din 1856.

Încă înainte de momentul sosirii în țară, domnitorul declarase că: „*deocamdată, era gata să recunoască suzeranitatea Turciei, dar cu rezerva tăcută de a se elibera de dânsa cu puterea armelor și a cuceri neatârnat deplină pe câmpul de luptă*”.¹

De altfel, Carol I avea calități militare remarcabile. Absolvise cursurile Școlii de Artilerie și Geniu din Berlin cu gradul de locotenent și se remarcase în timpul războiului pruso-austro-danez din 1864, la care a participat ca voluntar la asediul orașului Dybbøl și al cetății Fredericia.²

Realizarea acestui obiectiv de politică externă a fost solicitată guvernului conservator condus de Lascăr Catargiu (1871-1876). El era adeptul negocierilor diplomatice, eșecul acestora reprezentând unul dintre motivele demisiei cabinetului în anul 1876 și al încredințării guvernării lui

* Prof. dr., Școala Gimnazială „Prof. Ilie Popescu” Șotânga, jud. Dâmbovița, e-mail: danieldiaconescu77@yahoo.com.

¹ Scafeș *et al.*, 2002, p. 14.

² Damean, 2016, p. 30.

Ion Brătianu (1876-1888), care afirmase anterior că va obține independența pe orice cale. În aceste condiții, după eșuarea încercării de obținerea a independenței pe cale diplomatică, singura soluție viabilă rămăsese calea armelor. De organizarea, instruirea și dotarea armatei, Carol I s-a ocupat încă de la începutul domniei, el însuși fiind militar ce purta zilnic uniforma. Iminența războiului dintre Rusia și Turcia, pe fundalul crizei orientale izbucnită în anul 1875, a făcut ca România să se pregătească pentru participarea la un eventual conflict militar. Conform legilor de organizare a armatei din anii 1872 și 1874, aceasta era alcătuită din mai multe categorii, din ea făcând toți bărbații valizi cu vârsta cuprinsă între 21-46 de ani. În funcție de vârstă, se conturau componentele: a) *armata permanentă*; b) *armata teritorială*; cuprindeau pe cei cu vârste între 21-29 de ani; c) *milițiile*, erau formate din cei cu vârste între 29-37 de ani; d) *garda orășenească* (pentru orașe) și *gloatele* (pentru mediul rural) alcătuite din cei cu vârste între 37-46 de ani. Recrutarea se făcea prin tragere la sorți, iar serviciul militar dura 4 ani.³

Armata permanentă, primul element al puterii armate din România, cuprindea toate genurile de arme ale epocii: infanterie, cavalerie, artilerie, geniu, flotila, trupele de administrație, jandarmi și pompieri. În prima fază a războiului, atât țarul Alexandru al II-lea, cât și cancelarul Gorceakov nu au dorit colaborarea cu armata noastră, afirmând că nu aveau nevoie de ajutorul românilor. Prințul Carol a insistat totuși ca armata să se angajeze pe deplin în luptă, prin aceasta urmărind ca țara să câștige avantajele statutului de cobeligerantă și să-și asigure recunoașterea independenței ei de către marile puteri.⁴

Pe 15 ianuarie 1877 la Budapesta, Rusia a semnat o convenție secretă cu Austro-Ungaria⁵ prin care monarhia dualistă se obliga să rămână neutră într-un război ruso-turc, ocupând ulterior Bosnia și Herzegovina, în vreme cu Rusia ocupa sud-vestul Basarabiei.⁶ Acesta a fost motivul reticenței rusești față de colaborarea militară cu România. Totuși, la 4 aprilie 1877 avea să fie semnată Convenția româno-rusă, prin care Rusia se angaja „a menține integritatea actuală a României”.⁷ De altfel, după ce au trecut Dunărea, rușii s-au izbit de rezistența dâră a turcilor, solicitând sprijinul armatei române.⁸

La mobilizarea care a început pe 6 aprilie 1877⁹, armata operativă a României avea un efectiv de 58.700 de oameni, beneficiind de 190 de tunuri de câmp și 12.300 de cai¹⁰, comparativ cu armata rusă, care dispunea pe frontul din Balcani de 391000 de oameni, 514 tunuri și 97000 de cai (noiembrie 1877), în vreme ce turcii aveau în sudul Dunării 186000 oameni și 210 tunuri. Efectivele românești nu cuprindeau batalioanele de miliții (33000 de oameni), garda orășenească, gloatele și depozitele trupelor de linie. Trupele operative au fost grupate în două corpuri de armată și o divizie de rezervă.¹¹

Pe 12 aprilie 1877, Rusia a declarat război Porții, trupele ruse pătrunzând pe teritoriul României, ceea ce a condus pe 26 aprilie la declararea stării de război țării noastre de către turci, precum și la bombardarea localităților Calafat, Bechet, Islaz, Corabia, Giurgiu. Pe 29 și 30 aprilie, Camera Deputaților și Senatul au votat rezoluții care declarau starea de război cu Imperiul Otoman,¹² blocând cetele de bașbuzuci ce intenționau să treacă Dunărea și bombardând Vidinul și Turtucaia. Aflat în inspecție la Calafat pe 15 mai, domnitorul a ordonat deschiderea focului asupra Vidinului. După prima salvă trasă de tunul nr. 1 din baterie, Carol I a spus: „Asta-i muzica ce-mi place !”¹³

³ Scafeș *et al.*, 2002, p. 16.

⁴ Oncescu, Stanciu, 2009, p. 216.

⁵ Ciachir, 1977, p. 142.

⁶ Bărbulescu *et al.*, 1998, p. 388.

⁷ Oncescu, Stanciu, 2009, p. 215.

⁸ Djuvara, 2019, p. 213.

⁹ Hitchins, 1996, p. 62.

¹⁰ Ciachir, 1977, p. 178.

¹¹ Scafeș *et al.*, 2002, p. 26.

¹² Constantiniu, 1997, p. 242.

¹³ Damean, 2016, p. 204.

Armata trebuia organizată în conformitate cu noua situație. Astfel, pe 27 aprilie 1877 pentru apărarea teritoriului s-a constituit Marele Cartier General, șef de stat major fiind col. George Slăniceanu, Corpul I armată, comandant gen. George Lupu-Diviziile 1 și 2 și Corpul II armată, condus de gen. Alexandru Radovici-Diviziile 3 și 4, Rezerva generală a armatei fiind cantonată la București sub comanda domnitorului.¹⁴

Pentru trecerea Dunării, pe 23 iulie 1877 organizarea s-a făcut în Armata de operații (în Bulgaria), alcătuită din Divizia a 3-a, comandată de col. George Angelescu, Divizia a 4-a, condusă de col. Alexandru Angheliescu și Divizia de rezervă, condusă de col. Mihail Cristodulo Cerchez și Armata de observație (în țară), formată din Diviziile 1 și 2, conduse de col. Eustațiu Pencovici și col. Mihai Holban.¹⁵

În vederea ocupării Plevnei, Corpul I operații, sub comanda gen. Alexandru Cernat era format din Divizia de rezervă (2 activă) și Diviziile 3 și 4, secondat de Rezerva Marelui Cartier General, în vreme ce Corpul 2 Operații se afla în țară sub conducerea gen. Nicolae Haralambie.¹⁶

Pentru a ocupa Vidinul, armata română a constituit Corpul de vest, format din diviziile 1, 4 și 5 sub conducerea gen. Nicolae Haralambie, având detașate diviziile 1 și 2, în vreme ce Rezerva aștepta sub conducerea col. Ion Crețeanu.¹⁷

La mobilizarea din 6 aprilie 1877, armata de operații dispunea de circa 25000 puști Peabody, importând apoi din Rusia 25000 puști Krnka, 4000 de lăzi de cartușe și 1032 de cai, precum și 20 de tunuri de asediu, 12 mortiere cu accesoriile lor, 9410 proiectile și 4 vagoane de praf de pușcă.¹⁸

Infanteria

Trupele de infanterie erau organizate în infanteria de linie, vânătorii și dorobanții. Infanteria de linie era alcătuită inițial din 8 regimente, ulterior mobilizându-se încă 8. Un regiment de infanterie era format din două batalioane, fiecare batalion avea 4 companii și fiecare companie 2 plutoane. Regulamentul stabilind numărul de 1700 oameni. În realitate, au fost în jur de 1500 oameni, din cauza lipsurilor în personal. Inițial, jumătate din regimente dispuneau de puști americane Peabody, model 1868, cal. 11,43 mm, bătaie 1000 m, iar cealaltă jumătate de puști prusiene Dreyse model 1867, cal. 15,43 mm, bătaie 675 m. Din iunie 1877, toate aceste puști au fost alocate batalioanelor de gardiști, fiind înlocuite cu puștile americane Peabody.¹⁹

Acestea din urmă erau produse de Compania „Providence Tool Co” din Rhode Island și au fost aduse în țară în iunie 1876. Motivul importului pare a fi impresia puternică lăsată de Războiul civil american (1861-1865). Arma funcționa cu un singur foc pe minut, încărcându-se pe la culată și avea un închizător culisant vertical acționat de o pârghie ce constituia și garda trăgaciului. Unitatea de foc a fiecărui infanterist era de 100 de cartușe, din care 20 în cartușieră și restul în sacul cu merinde. Din 1873, al doilea rând al fiecărei subunități avea lopățica Linemann.

Subofițerii erau dotați cu un tesac (sabie scurtă) model 1858 și revolver Galand Lebeau model 1874 și Buescu model 1877, calibru 10,8 mm, iar ofițerii cu săbiile de infanterie Solingen model 1873 și revolver. Dealtfel, aceste arme au intrat și în dotarea celorlalte categorii de forțe (artilerie, geniu, administrație, pompieri). Rezerviștii însă, din cauza lipsurilor înregistrate, au fost obligați să își cumpere săbiile, uneori și revolverele, din comerț.

Existau la mobilizare 4 batalioane de vânători, la care s-au mai adăugat încă 4. Fiecare batalion era format din 4 companii, iar fiecare companie avea 2 plutoane. Ca și la infanteria de linie, primele două batalioane de pace erau dotate cu puști Dreyse, care în iunie 1877 au fost alocate

¹⁴ Scafeș *et al.*, 2002, p. 31.

¹⁵ Scafeș *et al.*, 2002, p. 54.

¹⁶ Scafeș *et al.*, 2002, p. 113.

¹⁷ Scafeș *et al.*, 2002, p. 124.

¹⁸ Ciachir, 1977, p. 182.

¹⁹ Scafeș *et al.*, 2002, p. 155.

milițiilor și au fost înlocuite cu puști americane. În plus, batalionul 1 a fost dotat cu o mitralieră (i se spunea „mitralioză”) rusească, produsă de fapt sub licență americană Gatling model 1875, cal. 10,57 mm cu 10 țevi, iar batalionul 2 cu o mitralieră austriacă Cristopher and Montigny model 1872, cal. 11 mm cu 37 de țevi. Din cauză că militarii batalionului 1 nu au fost instruiți să folosească mitraliera, aceasta nu a fost utilizată în luptă. În schimb, militarii din batalionul 2 conduși de lt. Ioan Ienescu, instruiți la Arsenalul armatei, au folosit arma în bătăliile de la Plevna, dar randamentul a fost redus, nemaifiind utilizată ulterior în lupte.²⁰

Infanteria nepermanentă, teritorială, era reprezentată de dorobanți, care erau organizați în 8 regimente înainte de mobilizare, ulterior numărul acestora dublându-se. Fiecare regiment avea în componență două batalioane ce purtau numele județului de recrutare, batalionul fiind format din 4 companii ce purtau numele regiunilor din județ de unde veneau militarii. De exemplu, Regimentul 7 Dorobanți era constituit din batalionul 1 Dâmbovița cu companiile Pietroșița, Târgoviște, Găești și Titu, iar Batalionul 2 Prahova era compus din companiile Ploiești, Bucov, Bratocea și Predeal.²¹

Regimentele de dorobanți fuseseră înființate în 1872, lipsurile în echipament și armament fiind foarte mari. De aceea, mulți dintre rezerviștii au trebuit să lupte îmbrăcați în hainele proprii, primind doar mantaua și căciula tip cucă, la care se fixau trei pene de vultur.

În lipsa acestora, dorobanții își puneau pene de curcan, această denumire fiind ulterior extinsă întregului corp și făcută celebră de Vasile Alecsandri în poezia „Peneș Curcanul” și de Nicolae Grigorescu în tabloul „Dorobanțul”. Trupele de dorobanți aveau în dotare pușca americană Peabody, cu excepția regimentelor 5-8 din Divizia a 2-a, care primiseră puști rusești Krnka. Acestea se încărcău pe la gura țevii, se blocau frecvent și aveau bătaia și precizia reduse.²²

Cavaleria

Cavaleria era alcătuită din roșiori și călărași. Trupele de roșiori, mândria armatei, erau formate din 2 regimente, după mobilizare formându-se alte 2. Regimentul avea în componență 2 divizioane, fiecare divizion având 2 escadroane, formate, fiecare, din câte 2 plutoane, adică 667 militari și 481 de cai,²³ în cazul prevăzut de Regulament. Caii roșiorilor erau importați din Austro-Ungaria și aveau min. 1,54 m la greabăn, deoarece Herghelia de la Nucet, înființată în 1872 nu apucase să ofere cavaleriei suficiente exemplare de cai de rasă.

Armamentul cavaleriștilor era format alcătuit din sabie de cavalerie Eisenhauer Solingen model 1873 sau Weyersberg and Stamm model 1852, carabina Dreyse model 1871 calibru 15,43 mm, bătaie 350 m, revolvere Galand Lebeau model 1874, calibru 11,3 mm iar roșiorii din rândul întâi al plutoanelor aveau și lănci model 1862, lungimea 2,76 m cu fanion.

Călărașii formau cavaleria teritorială și erau organizați în 4 regimente, apoi, după mobilizare, s-au mai format încă 4. Fiecare regiment era alcătuit din 4 escadroane, provenite din județele de unde erau militarii. Călărașii foloseau caii lor, la care s-au adăugat cei importați din Rusia pentru rezerviști.²⁴ Armamentul era identic cu al roșiorilor.

Artileria

Tunurile erau de câmp și de coastă, numite și de fortificații. În acest domeniu, domnitorul a reușit să asigure o dotare tehnică a tunurilor de câmp la nivelul epocii, având în vedere formația sa de ofițer artilerist. Astfel, celor 2 regimente de artilerie de câmp existente, li s-au mai adăugat 2,

²⁰ Scafeș *et al.*, 2002, p. 158. În acel moment, infanteria și cavaleria turcilor aveau puști performante Martini-Henry (model Peabody îmbunătățit) și Winchester (cu magazie pentru muniție), model 1876 cu repetiție (6 gloanțe pe minut), ambele cu o bătaie de peste 1000 de metri. Abia în anul 1879 armata română a introdus pușca Martini-Henry.

²¹ Scafeș *et al.*, 2002, p. 160.

²² Scafeș *et al.*, 2002, p. 158.

²³ Scafeș *et al.*, 2002, p. 167.

²⁴ Scafeș *et al.*, 2002, p. 173.

organizarea acestora fiind pe 2 divizioane, având fiecare câte 3 baterii, bateria având 6 tunuri. Regimentele aveau în dotare și franțuzești La Hitte model 1865, cal. 121,3 mm, din bronz cu încărcare pe la gura țeavii²⁵ și tunuri germane Krupp cu încărcare pe la culată model 1868 cal. 78,45 mm, cu țeavă de oțel, model 1871, cal. 78,45 mm cu țeavă de bronz și model 1875 cal. 87 mm cu țeavă de oțel. Artileriștii români s-au remarcat în luptă prin precizia tirului, sprijinirea cu foc a infanteriei proprii în atac și prin distrugerea redutelor turcești, fiind apreciați de domnitor și dați exemplu de generalii ruși propriilor trupe.

Artileria turcă dispunea și ea de tunuri Krupp, având atât regimente de tunuri cu țeavă de bronz, cât și cu țeavă de oțel, erau bine instalate în redute și dispunea de suficientă muniție.

Din cauza faptului că turcii construiseră dincolo de Dunăre puternice fortificații la Vidin, Rahova, Nicopol, Șiștov și Rusciuk, armata noastră nefiind dotată pentru distrugerea lor, s-au importat din Rusia tunuri de asediu model Lavrov model 1877, cal. 152,4 mm folosite în baterii împreună cu tunurile franțuzești La Hitte, care au fost retrase de la regimentele de artilerie de câmp. De asemenea, mortierele rusești de calibru 152,4 mm au fost folosite la distrugerea fortificațiilor de la Vidin.²⁶

Flotila

Deși țara noastră nu a avut timp îndelungat ieșire la mare din cauză că turcii au ocupat Dobrogea o lungă perioadă (1417-1878), se organizase flotila de Dunăre, formată din canoniera România (1861), 130 t, echipaj 30 marinari, iahtul Ștefan cel Mare (1868), 360 t, echipaj 39 marinari, canoniera Fulgerul (1874), 85 t, echipaj 20 marinari, șalupa Rândunica (1875), 15 t, echipaj 5 marinari și șalupă Lebăda (1874), 15 t, echipaj 5 marinari. Ultima navă era construită la Șantierul naval Galați, toate celelalte fiind importate.²⁷ De asemenea, flotila dispunea și de 4 șleपुरi și 4 șalupe cu rame și vele. Flota turcă a Dunării era net superioară celei românești, dispunând de 29 de nave, dintre care 15 cuirasate înarmate cu tunuri de mare calibru.

Flotei rusești îi fusese interzis accesul în Marea Neagră prin Tratatul de pace de la Paris (1856), abia în 1870 prin Conferința de la Londra Rusiei permițându-i-se să dețină nave militare în zonă. Astfel, la debutul războiului, Rusia nu dispunea de nave fluviale pe Dunăre, de aceea România a împrumutat aliatei ei navele Ștefan cel Mare, România,²⁸ Fulgerul (botezată Marele duce Nicolae) și Rândunica (botezată Țarevici),²⁹ iar rușii ne-au livrat tunurile Lavrov și muniția aferentă. În acest context, navele au fost preluate cu mecanicii și piloții români, maiorul Ioan Murgescu fiind atașat ca ofițer de legătură pe lângă comandantul flotilei de Dunăre, iar maiorul Nicolae Dimitrescu-Maică și lt. Ioan Isvoranu au fost detașați la Statul Major General al armatei ruse (marina avea gradele armatei, abia în 1898 introducându-se gradele specifice ei). În noaptea de 13/14 mai 1877, navele românești, împreună cu șalupele aduse din Rusia Xenia, Djighit și Țarevna au scufundat canoniera cuirasată Hivzi Rahman pe canalul Măcin, la bordul șalupei Țarevici aflându-se și maiorul Ioan Murgescu. Pe 26 octombrie 1877, bateria de mortiere „Perseverența”, comandată de maiorul Nicolae Dimitrescu-Maică, a reușit la a 77-a salvă să scufunde monitorul turcesc Podgorița, împreună cu un remorcher și două șleपुरi.³⁰

Unii dintre marinari au fost detașați ca artileriști la bateriile de coastă, numite Carol, Elisabeta, Mircea, Ștefan cel Mare, Renașterea, Independența I și II, Perseverența, Basarabia și Cuza, în vreme ce alții au format echipajele noilor nave ale flotilei românești comandată de maiorul Nicolae Dimitrescu-Maică, precum canoniera Jiul, remorcherul Bucur, șalupa Săgeata (donată de Gheorghe Grigore Cantacuzino-Nababul) și șalupa Rândunica (înapoiată în august 1877). Acțiunile

²⁵ Stroea *et al.*, 2014, p. 64.

²⁶ Stroea *et al.*, 2014, p. 68.

²⁷ Petre, Bitoleanu, 1991, p. 120.

²⁸ Petre, Bitoleanu, 1991, p. 127.

²⁹ Petre, Bitoleanu, 1991, p. 135.

³⁰ Petre, Bitoleanu, 1991, p. 147.

flotilei au constat în sprijinul acordat pontonierilor pentru montarea/demontarea podului de pontoane de la Șiliștioara, respectiv Turnu Măgurele, instalarea barajului de mine de la Nedeia, misiuni de transport trupe, muniții, provizii pentru front, evacuarea răniților, etc.

Jandarmii

Prin Legea din 1872, rolul trupelor de jandarmi a fost acela de protocol, însărcinat cu escortarea domnitorului și asigurarea serviciului de pază a Palatului Domnesc. Existau pe 6 aprilie 1877 două escadroane de jandarmi, fiecare escadron având în compunere două companii a câte două plutoane și două batalioane de jandarmi pedestri. În anul 1908, trupele de jandarmi au fost organizate în Regimentul de escortă, redenumit în 1936 Regimentul de Gardă Călare, ulterior Regimentul 30 Gardă „Mihai Viteazul”. Și atunci, ca și acum, aceasta era unitatea de elită a armatei, lucru care se poate vedea observând ținutele jandarmilor, domnitorul introducând modelul prusian în locul celui francez, inclusiv casca cu țui (țepușă). De asemenea, era singura unitate din armată care avea în dotare carabinele americane Lamson cu repetiție, model 1869, cal. 11,3 mm, bătaie 600 m, alături de săbiile de cavalerie Eisenhauer Solingen model 1873 și revolverele Galand Lebeau.³¹

După declanșarea luptelor, unii ofițeri de jandarmi, precum col. Alexandru Schina sau maiorul Constantin Nițescu au devenit pretori (judecători) militari sau au escortat prizonierii turci în țară.³²

Telegraștii

Rolul acestora în luptă fusese demonstrat de războiul civil american. Un pas important s-a făcut în anul 1874 când, prin Înaltul Decret nr.1132 din 28 mai, numărul secțiilor de telegrafie militară creștea la patru, câte una la fiecare companie de săpători-minari, asigurându-se dotarea lor corespunzătoare. O secție avea un efectiv de 56 de militari, formată din două sub-secții dotate cu o trăsură de stațiune, 2 aparate Morse și o trăsură telegrafică pentru instalarea liniilor telefonice (cabluri telegrafice, sârmă de cupru, izolatori electrici, etc.).³³

Materialul telegrafic utilizat era de producție belgiană, la nivelul tehnic al epocii. Câtă vreme armata română a staționat în Oltenia, a fost folosită rețeaua civilă de telegrafie, o secție de telegrafie rămânând în țară, de unde a făcut legătura cu celelalte trei de pe front. În ianuarie 1878 s-a reușit achiziționarea unui cablu subacvatic din Austria, cu ajutorul căruia au fost conectate liniile din țară cu cea din Bulgaria pe sub Dunăre, sporind calitatea comunicațiilor.³⁴ Acestea făceau legătura între Verbița, unde se afla Marele Cartier General și Poradim, unde se găsea domnitorul în calitate de comandant al trupelor româno-ruse de la Plevna și asigurau comunicarea permanentă între structurile de comandă ale armatei.³⁵

Trupele de miliții

Aceste trupe constituiau, conform legii, armata de rezerviști care, după mobilizare, trebuiau să formeze 33 de batalioane teritoriale corespunzătoare fiecărui județ. Însă lipsa personalului și a echipamentelor au determinat o organizare deficitară a batalioanelor. Milițienii trebuiau să își procure singuri uniforma, armamentul fiind asigurat de stat. Astfel, cu puștile rusești Krnka au fost dotate trupele, în vreme ce ofițerii trebuiau să își cumpere săbiile sau revolverele. Trupele de miliții au asigurat, în principiu, paza frontierelor montane cu Austro-Ungaria, cu excepția batalioanelor Mehedinți, Dolj și Romanați, care, după trecerea Dunării, au fost solicitate să păzească linia Dunării, ulterior trecând fluviul și participând la luptele de la Rahova.³⁶

³¹ Scafeș *et al.*, 2002, p. 370.

³² Scafeș *et al.*, 2002, pp. 184-185.

³³ Boaru, 2017, p. 187.

³⁴ Boaru, 2017, p. 88.

³⁵ Scafeș *et al.*, 2002, p. 195.

³⁶ Scafeș *et al.*, 2002, p. 220.

Garda orășenească

Aceasta era organizată pe legiuni, corespunzătoare capitalelor de județe, însă ele s-au constituit cu mare greutate și întârziere, datorită lipsurilor de personal, echipament și armament. Uniformele trebuiau să și le procure singuri, iar armele au fost asigurate de către Ministerul de Război. Trupele de gardiști au primit vechile puști Dreyse, în vreme ce comandanții și-au cumpărat altele, printre care Peabody sau Spahis, săbii de infanterie diverse și revolve.

Activitățile întreprinse de gardiști vizau, în primul rând, paza orașelor, dar și escortarea convoaielor de prizonieri pe teritoriul țării, activități de protocol (cu prilejul întoarcerii în Rusia a țarului Alexandru al II-lea), misiuni de poliție, sprijinirea pompierilor, etc. În toată perioada concentrării, s-au desfășurat activități de instruire tactică și trageri de infanterie duminicile sau în zilele de sărbătoare.³⁷

Analizând dotarea armatei române în război, se pot trage câteva concluzii. În ceea ce privește artileria de câmp, tunurile Krupp, în special modelul 1875, cal. 87 mm, precum și buna instrucție a regimentelor active și-au adus o contribuție importantă la distrugerea redutelor și anihilarea artileriei adverse, pregătind terenul pentru ofensivă și acționând eficient în sprijinul infanteriei în atac. Armamentul acesteia s-a dovedit sub nivelul adversarului, atât numeric, cât și calitativ.

Flotila, armă nouă, și-a adus o importantă contribuție la obținerea victoriei prin asigurarea trecerii peste Dunăre a trupelor, echipamentului, munițiilor și răniților, cât și prin blocarea acțiunilor ofensive ale flotei turcești.

Comunicațiile au beneficiat de tehnică de luptă belgiană modernă, permițând transmiterea știrilor cu caracter militar către Marele Cartier General român și domnitor, asigurând o bună legătură a acestora atât cu trupele proprii, cât și cu cele rusești.

Lipsa unui serviciu de informații al armatei s-a răsfrânt negativ asupra activității de pregătire a atacurilor redutelor turcești, așa cum s-a constatat la asediul Griviței, care pe hartă figura ca o redută, în realitate fiind de fapt două, ofensiva disipându-se spre acestea, cauzând mari pierderi.

Terenul deosebit de accidentat a împiedicat sprijinul oferit trupelor de infanterie în ofensivă din partea cavaleriei proprii, care, în aceste condiții, a primit misiuni de cercetare, asigurarea încercuirii Plevnei, escortarea prizonierilor. Ofensivele infanteriei române se făceau împotriva unor redute turcești puternic fortificate și înarmate din timp, apărate de tunuri Krupp, asemănătoare celor ale românilor, dar și de trupe de nizami bine pregătite, cu experiență de luptă și armament modern.

În aceste condiții, victoria a fost obținută prin vitejia, curajul și sacrificiul multor militari, concretizat în numărul mare de pierderi (morți, răniți și dispăruți). A fost deci nevoie, a câta oară, ca lipsurile în dotări și echipamente și fie suplinite de sângele românilor căzuți pe câmpul de onoare pentru ca independență să fie cucerită.

BIBLIOGRAFIE

I. Lucrări generale

Bărbulescu, M., Delettant, D., Hitchins, K., Papacostea, Ș., Teodor, P. 1998. *Istoria României*. București: Enciclopedică.

Constantiniu, F. 1997. *O istorie sinceră a poporului român*. București: Univers Enciclopedic.

Djuvara, N. 2019. *O scurtă istorie ilustrată a românilor*. București: Humanitas.

Hitchins, K. 1996. *România 1866-1947*. București: Humanitas.

³⁷ Scafeș *et al.*, 2002, p. 220.

II. Lucrări speciale

Boaru, G. 2017. Transmisiunile armatei României în războiul pentru întregirea neamului. Concluzii și învățăminte pentru arta militară românească. *Revista de Științe Militare* 17, nr. 2(47), București.

Brestoiu, H., Bobocescu, V. 1978. Activitatea de informații și contrainformații în timpul războiului de independență. *Volum omagial dedicat centenarului independenței României*, IV, București: Muzeul Național de Istorie a României.

Ciachir, N. 1977. *Războiul pentru independența României în context european*. București: Științifică și Enciclopedică.

Ciachir, N., Bercan, G. 1984. *Diplomația europeană în epoca modernă*. București: Științifică și Enciclopedică.

Damean, L. S. 2016. *Carol I al României. Un monarh devotat*. Târgoviște: Cetatea de Scaun.

Marcu, G., Ilinca, R., Ilinca D., Stoica S. 2011. *Enciclopedia bătațiilor din istoria românilor*. București: Meronia.

Olteanu, C., Ceaușescu, I., Mocanu, V., Tucă, F., Stoean, G. 1997. *Cronica participării armatei române la războiul pentru independență 1877-1878*. București: Militară.

Oncescu, I., Stanciu, I. 2009. *Introducere în istoria modernă a românilor*. Târgoviște: Cetatea de Scaun.

Petre, G., Bitoleanu, I. 1991. *Tradiții navale românești*. București: Militară.

Petrescu, N. 1978. Fapte de vitejie ale marinarilor români în războiul pentru cucerirea independenței României. *Volum omagial dedicat centenarului independenței României*. București: Muzeul Național de Istorie a României, IV.

Scafeș, C., Șerbănescu, H. Vl., Andonie, C., Scafeș, I. 2002. *Armata română în războiul de independență 1877-1878*. București: Sigma.

Stroea, A., Ghinoiu, M., Băjenaru, Gh., Barbu, F., Dănilă, O. 2014. *Enciclopedia artileriei române*. Centru Tehnic-Teritorial al Armatei.

Zănescu, I. 2004. Colecția de arme a Muzeului Municipiului București. *Materiale de Istorie și Muzeografie* XVIII, pp. 255-264.